

ΠΕΖΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΤΗΣ ΓΛΥΚΕΙΑΣ ΧΩΡΑΣ ΚΥΠΡΟΥ

(ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΝΟΥΒΕΛΕΣ ΑΠΟ
ΤΗ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΚΥΠΡΟ)

Ξεγυμνά
στη Γλυκία με Χρυσό
Παλιάνο
Νέο

ΛΕΥΚΩΣΙΑ

1971

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α' Στὰ δύσκολα χρόνια	σελ.	5
Β' Κανάκης, ὁ Κυπριώτης κουρσάρος		51
Γ' Τὸ ξεσήλωμα τῶν σκλάβων		101
Δ' Τὸ κύπελλο τοῦ θανάτου		163
Σημείωση		273

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Οι τέσσερις νουβέλες τοῦ τόμου αὐτοῦ γραφτήκανε κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ Ἀπελευθερωτικοῦ Ἀγώνα τῆς Κύπρου, τοῦ Ἀγώνα τῆς ΕΟΚΑ, καὶ κατὰ κάποιον τρόπο τὸν ἐξυπηρέτησαν. Στὴν ἔκδοση αὐτὴ διατηρήθηκε ἡ ἀρχικὴ γραφὴ τῆς καθεμιᾶς νουβέλας μὲ διόρθωση τῶν ἀβλεψιῶν. Τροποποιήσεις ἔγιναν ἐλάχιστες.

Σημειώνονται οἱ δημοσιεύσεις καὶ ἐκδόσεις τους:

1) «Στὰ δύσκολα χρόνια». Δημοσιεύτηκε ὡς ἐπιφυλλίδα στὴν ἔφημερίδα «Κυπριακὴ» (Λευκωσία) τὸ 1957 μὲ τίτλο «Στὰ χρόνια τῆς πανούκλας». Κυκλοφόρησε σὲ βιβλίον τσέπης στὴ Λευκωσία, 1957. Ἀναδημοσιεύτηκε στὴν ἔφημερίδα «Ἀγὼν» (Λευκωσία) τὸ 1964.

2) «Κανάκης, ὁ Κυπριώτης κουρσάρος». Δημοσιεύτηκε στὸ περιοδικὸ "Times of Cyprus" («Καιροὶ τῆς Κύπρου») (Λευκωσία) 1957 - 1958. Κυκλοφόρησε σὲ βιβλίον στὶς δέμηνες ἐκδόσεις «Λυρικὴ Κύπρος» (Λευκωσία) τὸ 1959. Ἀναδημοσιεύτηκε στὴν ἔφημερίδα «Ἀγὼν» (Λευκωσία) τὸ 1964 καὶ ἀργότερα στὴν ἔφημερίδα «Μάχη» (Λευκωσία) τὸ 1968. Μὲ βάση τὴ νουβέλα αὐτὴ ὁ Δημ. Γιάκος ἔγραψε παιδικὸ δραματάκι, μὲ τίτλο «Ἡ ἀρπαγὴ τῆς βασίλισσας», ποὺ δημοσιεύτηκε στὸ «Τὸ Βιβλίον τοῦ Δασκάλου», Ἀθήνα, 1970.

3) «Τὸ ξεσήκωμα τῶν σκλάβων». Δημοσιεύτηκε στὸ περιοδικὸ "Times of Cyprus" («Καιροὶ τῆς Κύπρου») (Λευκωσία) τὸ 1958. Ἀναδημοσιεύτηκε στὸ περιοδικὸ «Πνευματικὴ Κύπρος» (Λευκωσία) τὸ 1961—1962, καὶ στὴν ἔφημερίδα «Μάχη» (Λευκωσία) τὸ 1968. Κυκλοφόρησε σὲ ξεχωριστὸ βιβλίον τὸ 1962, Λευκωσία. Δραματοποιήθηκε ἀπὸ τὸν Ἄνθο Λυκαύγη καὶ μεταδόθηκε μὲ τίτλο «Ρήγας Ἀλέξης» ἀπὸ τὸ Ραδιοφωνικὸν Ἰδρυμα Κύπρου στὶς 27.8.1967.

4) «Τὸ κύπελλο τοῦ θανάτου». Δημοσιεύτηκε στὸ περιοδικὸ "Times of Cyprus" («Καιροὶ τῆς Κύπρου») (Λευκωσία) τὸ 1958—1959. Σὰν τετράπρακτο θεατρικὸ μὲ τίτλο «Ἑλένη Παλαιολόγου» μεταδόθηκε ἀπὸ τὸ Ραδιοφωνικὸν Ἰδρυμα Κύπρου τὸ 1965, δημοσιεύτηκε σὰ θεατρικὸ στὴ «Φιλολογικὴ Κύπρος» τοῦ Ε.Π.Ο.Κ. (Λευκωσία) 1962 καὶ κυκλοφόρησε σὲ βιβλίον (θεατρικὸ) στὶς δέμηνες ἐκδόσεις «Λυρικὴ Κύπρος» (Λευκωσία) τὸ 1962.

Τὸ καρτεριὲν ἓνα στραφτερό μαχαίρι μὲς τὸ σκοτάδι τὸν ἔκανε νὰ τρέμει ὡς
μέσα στὰ κόκκαλα. . .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΒΔΟΜΟ

Λίγη ὥρα προτοῦ δύσει ὁ ἥλιος καὶ κλείσουν οἱ βαρεῖες πύλες τῆς Λευκωσίας
ὁ Θωμᾶς μὲ πέντε ἔμπιστους ἀνθρώπους του γύρισε καὶ μπῆκε καμαρωτὸς μὲς τὰ
στενά.

Οἱ χωριᾶτες ποὺ ἀφήνανε τὴν πολιτεία καβάλλα στὰ μουλάρια τους τὸν κοί-
ταζαν μὲ δέος ἀλλὰ καὶ μὲ φανερὴ περηφάνεια. Ἦταν ὁ προστάτης ἀητὸς τῆς ρω-
μιοσύνης. Λέγανε πὼς δὲν ὑπάρχει ἵνα στὸ σῶμα του ποὺ νὰ μὴ βιάφτηκε σὲ αἷμα.
Μὰ τί ἔνοιαζαν τὸν ἀπλοῖκὸ Κύπριώτῃ οἱ στάλες τοῦ φράγκικου αἵματος;

Οἱ φρουρὲς στὸ πέρασμά του δείζανε ἀνησυχία. Ἀπὸ τὸ πρῶτ' ἰσοφαρίζανε οἱ
Κυπραῖοι τοὺς Φράγκους. Τῇ γενικῇ διαταγῇ τὴν εἶχε Φράγκος ἱππότης. Τοὺς
εἶχε κι' ὄλας τοῦτος μιλήσει μὲ αὐστηρότητα. Καὶ τοὺς θύμιζε τὸ καθῆκον τους.
Ἀκόμα θάπρεπε νὰ ὑποψιάζονται τὸν καθένα γνωστὸ ἢ φίλο. Γιὰ τὴν πλάτη τοῦ
καθενὸς караδοκεῖ ἓνα γρήγορο μαχαίρι.

Οἱ ἀνθρωποὶ μὲς τὰ στενά εἶχανε ἓνα χαζὸ βλέμμα. Δίνανε τὴν ἐντύπωση πὼς
ἢ ἐκπληξῆ τοὺς χτύπησε κατακέφαλα καὶ τοὺς παλάβωσε.

Πιὸ τολμηρὲς ἦταν οἱ γυναῖκες. Μὲς τὴν ἀπλότητά τους τοῦτες νοιώθουν τὴ
ζωὴ καὶ τὴν ἀπαίτησή της.

—Κατέβηκε ἡ φωτιὰ καὶ τὸ μαχαίρι, λέει μιὰ γρηά. Τοῦτος ἀναποδογύρισε
τὸν τόπο.

—Μᾶς ζωντάνεψε. Κι' ἔκαμε τοὺς ξένους νὰ μᾶς κοιτᾶνε μὲ ἄλλο μάτι.

—Καὶ τὰ ὕστερα;

—Ποιὰ ὕστερα!

—Ὅταν τοῦτος φύγει ἀπὸ τὴ μέση, δὲ θὰ χυμῆξει ὁ Φράγκος νὰ μᾶς κατακόψει;

—Στὸ μεταξύ ἔχουμε πιάσει πόστα. Προπαντὸς γεμίσανε τὰ στήθη μας μὲ

ἀπαίτηση.

—Ὁ Θεὸς νὰ τὰ φέρει δεξιά! . .

Ὁ Θωμᾶς μάντευε τὰ σχόλια.

Στὸ μοναστήρι κατέβηκε. Οἱ ἄντρες του πήρανε θέσεις.

Ὁ ἡγούμενος, ποὺ φανερώθηκε στὴν Πύλη, κρατοῦσε μὲ διάκριση ἀπὸ τὸν

ἀγκῶνα τὸ Θωμᾶ καὶ τοῦ ἐξηγοῦσε τὴν κατάσταση.

—Μὲ ἀνησυχεῖ ξεχωριστὰ ἡ υἰεία τῆς βασίλισσας. Δὲν ὑποχωρεῖ τὸ σῶμα.

Ἐποχωρεῖ ἡ ψυχὴ της. Δὲν ἔχει κεῖνο τὸ παλιὸ σθένος. Ἀπὸ τὴν ἄλλη ὁ Ἀπο-

στόλης. Ὁ λόγος του ἀκούεται. Σὲ ὄλων τὰ μάτια ὑπάρχει ὁ φόβος ὅταν ἀντικρύ-
ζουν τὴ σκιά του. Ἀπ' ὅ,τι ξέρω δὲν τὸν ἀναγνώρισε ὁ Πάπας. Ἀλλά... περνάει
ὁ λόγος του. Ὁ λατινικὸς κληρὸς τὸ θεωρεῖ ἐλευθερωτὴ.

—Νομίζεις πὼς χρειάζεται δράση χωρὶς ἀναβολή; ρωτᾷ σκυθρωπὸς ὁ Θωμᾶς.

—Ἡ δράση ἤ... συμφωνία ὥσπου νὰ ξαναγίνουμε ἰσχυροί. Ἡ μητέρα σου
δὲ μπορεῖ νὰ κινεῖται ἐδῶ κι' ἐκεῖ μὲ τὴν παλιὰ ἐλευθερία. Τὴν ὑποψιάζονται οἱ
πάντες...

—Θὰ δῶ καὶ τοὺς ἄλλους ἀπόψε καὶ θὰ σκεφτῶ γιὰ τὴ νέα γραμμὴ. Ὁ Μαχαι-
ρᾶς θὰ μοῦ μαζέψει μερικὲς λεπτομέρειες, πού χρειάζονται... Τὸν εἶχα στείλει
ἐδῶ πρὶν δυὸ μέρες γιὰ νὰ ἐξετάσει τὴν κατάσταση.

—Μὴ ξεχνᾷς, Θωμᾶ, πὼς ὁ Μαχαιρᾶς ἦταν ἄλλοτε μὲ τὸ μέρος τῶν Λατίνων.
Ἡ γενιά του ἦταν ἀπὸ τὶς πιὸ παλιὲς μὲ τιμάρια. Ἐνα καιρὸ χάσανε ὀλότελα
τὴ συνείδηση τοῦ Ρωμοῦ. Τοῦτος μόνον δέχτηκε τὴν ὀρθοδοξία, ἀφοῦ τοῦ πήρανε
τὸ τιμᾶριο καὶ τὸν πετάξανε στὸ δρόμο. Ἔηρθε καὶ δούλεψε μαζί μας. Μά...

—Τί μά! ξηγήσου, ἄγιε γούμενε. Τούτη ἡ κουβέντα εἶναι μιὰ λοξὴ κατη-
γορία.

—Θωμᾶ. Τὸν πλεύρισε ὁ Ἀρχιεπίσκοπος. Δυὸ καλόγεροι τὸν εἶδαν νὰ
χάνεται στὴν Ἀρχιεπισκοπή. Κι' ὅταν βγῆκε εἶχε ἓνα εὐτυχισμένο ὕφος.

—Ἄν μᾶς πρόδωσε ὁ Μαχαιρᾶς θὰ πληρωθῆ μὲ σκληρὸ νόμισμα. Θὰ τὸ
φάει ἡ μαχαιριά ἀξομολόγητο, νὰ πάει ὀλόϊσια στὴν πίσσα καὶ τὴ χόχλαση. Πάντως
νὰ μοῦ ἐνδυναμώσεις τοὺς ἀνθρώπους μου μὲ δέκα γεροὺς καλόγερους.

—Μμ! καλά! Θὰ ζητήσω ἐθελοντὲς ἀπὸ τοὺς πιὸ νέους, ἀπαντᾷ ὁ ἡγούμενος
μὲ πολλὴ περίσκεψη.

—Πάντως νᾶχουν φοιτήσῃ στὸ μοναστήρι πολλὰ χρόνια. Ὅχι νεοφώτιστους,
πού μπορεῖ νᾶναι...

—Δάγκασε τὴ γλῶσσα του, Θωμᾶ. Τοὺς διαλέγουμε.

—Ὁ σπιούνος ξέρεي νὰ ξεγελᾷ καὶ τὸν πιὸ ἐπιτήδειο, γέρο σπιούνο.

Μὲ κίνηση τῶν κεφαλιῶν τοὺς συνεννοηθήκανε.

Ἦστερα ὁ Θωμᾶς ξεκίνησε γιὰ τ' ἀρχοντικό του. Εἶχε ὅμως πολὺ σφιγμένη
τὴν καρδιά του. Ὅλες του οἱ αἰσθήσεις φούντωσαν. Τ' αὐτιά του ξεχωρίζανε
καὶ τὸ πέρασμα ἐντόμου. Τὸ μάτι του μαχαίρωνε τὴν ἀπόσταση κι ἀνακάτευε
τὶς ἐλαφρὲς σκιές, πού ἄρχισαν κι' ὅλας νὰ ξεμυτοῦν ἀπὸ τὰ θεμέλια τῶν σπιτιῶν.
Μπροστά του προπαντὸς χόρευε ἓνα προαίσθημα. Στὴν ἀρχὴ ἦταν μιὰ ὑγρὴ
κρυάδα μ' ἓνα πνιγερὸ κόμπο. Ἦστερα ἔγινε βᾶρος καὶ πιεστικὴ γροθιά στὸ στῆθος.

Μιὰ στιγμὴ κούνησε τὸ κεφάλι του σὰ νᾶθελε νὰ διώξει μακριὰ τούτη τὴ
δυσάρεστη κατάσταση πού δὲν τὸν βοηθοῦσε ὅσο κι' ἂν τὸν κρατοῦσε ἄγρυπνο,
γεμᾶτο προσοχή. Εἶχε πολλὴ ἔξαψη αὐτὴ ἡ ἐπαγρύπνηση πού ἔφερνε θολούρα
στὸ μυαλὸ σὰν πρωινὴ καταχνιά. Τοῦτος ἤθελε ξαστέρωμα, σκέψη μὲ ἀκονισμένη
κόψη. Οἱ δύσκολες στιγμὲς χρειάζονται γρηγοράδα, ὅσο κι' ἂν ἐνεργεῖς μὲ προσ-
ταγὲς τὴν πείρα τοῦ ἔνστιχτου.

Ἡ καβαλλαρία του πέρασε ἀπὸ τὰ στενὰ δρομάκια δίπλα στοὺς στρατῶνες.
Πῆρε τὸν πίσω τοῖχο τοῦ μοναστηριοῦ τῆς Σάντα Κλάρα.

Οἱ ἴσκιοι πυκνώνανε μὲ μιὰ ἀψερὴ γεύση. Ἡ κίνηση τῶν στενῶν ἦταν πολὺ
καχεχτική, ἀσυνήθιστα καχεχτική. Νόμιζες πὼς μιὰ σκούπα σάρωσε τὰ πάντα
καὶ τ' ἄδειασε μὲς τὶς αὐλὲς τῶν σπιτιῶν. Καὶ τοῦτο πείραξε περισσότερο τὴν
κατήφεια τοῦ Θωμᾶ.

—Νὰ τρέξουμε λίγο, προστάζει ὁ Θωμᾶς μὲ μιὰ ὑγρὴ φωνή.

Τάχυνε ὁ καλπασμός. Ὁ ἦχος του σὰ στενὰ προξενοῦσε ἓνα ἀγωνιῶδες
ξύπνημα.

Μόλις φτάσανε στὴ γωνία πού ὀδηγοῦσε στὴν πλατεῖα μπροστά στ' ἀρχοντικό

τῷ Θωμᾷ, τ' ἄλογα σταμάτησαν. Ἡ ὄσφρησή τους καὶ τ' αὐτὶ ἔλεγε πὼς ὑπάρχει κίνδυνος δυὸ βήματα παρέκει. Τὸ μάτι τοῦ Θωμᾷ ξεχώρισε μιὰ ἀσυνήθιστη τοποθέτηση στὶς φρουρὲς. Τοῦ φάνηκε πὼς εἶδε κάτι μαῦρα κουβάρια ἔπου ἦταν πυκνὸς ὁ ἴσκιος. Τούς ἐνεψε νὰ στρίβουν δεξιά.

—Μήνυσε στὸν ἠγούμενο νὰ στείλει τὴν ἐφεδρεία ἀπὸ τὴν πόρτα τῶν στάβλων, λέει ὁ Θωμᾷς σ' ἓνα καβαλλάρη του. Οἱ ἄλλοι νὰ μπεῖτε ἀπὸ τὴ μυστικὴ δίοδο. Ἐγὼ κι' ἐσεῖς οἱ δυὸ θὰ μποῦμε ἀπ' ἄλλου. Μετράτε τὸ πάτημά σας. Ἄν ἀκούσετε τίς τρεῖς σφυριξιὲς νὰ ἐπιτεθεῖτε ἐκεῖ πού νομίζετε πὼς εἶναι πληρωμένοι ἐχθρὸς ἢ ἀγνωστοί σας. Ἄλλοιῶς νὰ κρατήσετε τὰ πόστα σας ὥσπου νὰ πάρετε μήνυμά μου.

Ἄλλοι σκορπίσανε. Ὁ Θωμᾷς πῆρε τοὺς δυὸ ἀνθρώπους κι' ἀπὸ ἓνα μικρὸ οἰκοδόμημα ἀριστερὰ μπῆκε σὲ μιὰ ὑπόγεια στοά. Σὲ λίγο κρυφάκουε καὶ κρυφὸβλεπε ἀπὸ μιὰ σχισμάδα πλάϊ στὸν πυλώνα τοῦ ἀρχοντικοῦ του, ἐκεῖ πού ἔβγαινε κι' ἡ στοά ὅταν κυλοῦσες λίγο τὴν πέτρα.

Ὁ Μαχαιρᾷς μὲ τέσσερις ξένους ἀρματωμένους περίμενε πίσω ἀπὸ τὸ σιδερένιο φύλλο τοῦ πυλώνα. Εἶχε ἓνα πρόσωπο γεμᾶτο ἔξαψη σὰν παπαρούνα μὲς τὸν ἥλιο. Ἡ ἰδρωμένη ἀγωνία κυλοῦσε στὸ μέτωπο καὶ στὰ μάγουλά του. Τὰ νεῦρα του εἶχαν χάσει κείνη τὴ γνωστὴ σταθερότητά τους. Κουνιόνταν σὰ νάμπηγε κάποιος καρφιὰ στοὺς μυῶνες του.

Ὁ Θωμᾷς ἐνοιωσε μιὰ ἔξαλλη παρόρμηση πού τοῦ ἔκανε σὰν τὸν ἀπελέκητο βράχο τὸ χέρι του. Τὸ σπαθὶ ὑπόφερνε μὲς τὴν σφιγμένη του παλάμη. Ἡ ἀναπνοή του ζεστάθηκε σὰν αὔρα ἀπὸ καμίνι.

Σὲ λίγο ἓνα χτύπημα δυνατὸ καὶ δυὸ συρτὰ εἶδοποιοῦσαν πὼς ἦρθε δικὸς τους ἄνθρωπος. Μισαϊοῖξαν τὴν πλαϊνὴ πόρτα, πού χωρεῖ μονάχα ἓνα σκυφτὸ ἄνθρωπο.

Ὁ ἀγνωστος μπῆκε.

—Λοιπόν; τὸ ρωτᾷ ὁ Μαχαιρᾷς καὶ ἀγγίζει μὲ τὴν παλάμη τὸ σπαθὶ του.

—Ἐφυγε ἀπὸ τὸ μοναστήρι τῶν Μαγκάνων.

—Ἐχει πολλὴ ὥρα;

—Πολλὴ ὥρα.

—Παράξενο. Δὲν ἦρθε.

—Μὰ εἶδαν τοὺς καβαλλάρηδες του νὰ στρίβουν δεξιά πρὸς τὰ στενὰ τοῦ στρα-

τώνα.

—Πόσοι ἦταν;

—Μμὶ πεντέξη. Ἐξὸν ἂν πῆρε ἐφεδρεῖες ἀπὸ τὸ μοναστήρι.

—Δὲν ἔχουμε ἐκεῖ δικούς μας. Τούς ἀποτράβηξα τὸ πρωτὶ.

—Νὰ πῆγε στὸ παλάτι;

—Θάχαμε μήνυμα ἀπὸ τὸ Βουστρώνιο. Μπορεῖ νὰ πῆγε στὸ ἀρχοντικὸ τοῦ Σιρ Σουάρ ντὲ Καρσερά. Ἐκεῖ θὰ τὸν ξεκάμουν στὰ σίγουρα. Οἱ ἄνθρωποι τοῦ Ἀποστόλη ρίξαν ἐκεῖ τὴ δύναμή τους.

Ὁ Θωμᾷς δὲ βάσταξε. Ἡ λύσσα σκότισε τὸ μυαλό του μ' ἓνα μαῦρο φτερὸ κοράκου. Ἐσπρωξε τὴν πέτρα κι' ἡ μυστικὴ πόρτα ἀνοιξε. Μὲ γυμνὸ τὸ σπαθὶ του καὶ τὴν κοφτερὴ μύτη ὀλοίσια στὸ στῆθος τοῦ ξαφνιασμένου πιά Μαχαιρᾷ πλησίασε.

—Προδότη φίλων καὶ θρησκείας σου! Φτοῦ σου! Καὶ τὸν ἔφτυσε κατάμουτρα μὲ ὅλη τὴν κίτρινη ἀηδία. Τοῦτο σοῦ ταιριάζει.

Καὶ μὲ ὀρμὴ ἔχωσε τὸ σπαθὶ του στὸ στῆθος τοῦ Μαχαιρᾷ. Μὲ τὸ δείκτη τοῦ ἄλλου χεριοῦ σφύριξε τρεῖς φορές. Οἱ λίγοι ἄνθρωποι τοῦ ἀρχοντικοῦ του βρήκανε τὸν ἑαυτό τους καὶ μεμιᾷς ξεκαθάρισαν τὸν τόπο ἀπὸ τοὺς πληρωμένους τοῦ Μαχαιρᾷ.

Τὸ σφύριγμα τὸ ἐπαναλάβανε στὶς βίγλες.

Στὰ διπλᾶ τείχη καὶ τοὺς πυργίσκους οἱ ἄνθρωποι τοῦ Θωμᾶ κι' οἱ ἐφεδρεῖες ἀπὸ τὸ μοναστήρι ξεκαθαρίσανε τὸν ἐχθρό.

Σὲ λίγη ὥρα φτάσανε τὰ μηνύματα ἀπ' ὅλα τὰ πόστα πὼς ἡ συνωμοσία ἔχει πατηθῆ.

—Τοῦτο τὸ Μαχαιρᾶ νὰ πᾶτε νὰ τὸν στρώσετε ἔξω στὰ σκαλοπάτια τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς. Εἶναι ἡ πρόσκλησή μου στὸν Ἀποστόλη, λέει ὁ Θωμᾶς κι' ἔλαμπε ἓνα ματωμένο χαμόγελο στὰ σφιγμένα του χεῖλη.

Ἄλλο μισοπεθαμένος Μαχαιρᾶς κάτι πῆγε νὰ ψιθυρίσει.

—Κοίταξε τί μурμουραῖ προστάζει ὁ Θωμᾶς.

—Τί θές;

—Τέλος!

—Τέλος;

—Ὅλοι. . .

Πῆρε μιὰ ἀνάσα ὁ Μαχαιρᾶς, μάζεψε τὸ ὑπόλειμμα τῆς δυνάμει του καὶ μισοσυλλάβισε.

—Ὅλοι. . . ἔχουν. . . τὸ τέλος τους. . .!

Ἐγυρε τὸ κεφάλι καὶ ξεψύχησε.

—Ὅλοι ἔχουν τὸ τέλος τους.

—Μὰ τὸ τέλος εἶναι ἄξιο τέλος ἂν ἔχει λίγη ἀρετὴ καὶ παλληκαριά, λέει ὁ Θωμᾶς. Ρίχτε τὸν τοῦ Ἀρχιεπίσκοπου. Τοῦ ὀφείλει μιὰ κηδεῖα.

Μιὰ γρη῏ παραδουλεύτρα πρόβαλε παρέκει μὲ κάποια βιασύνη στὴν κίνησή της. Πλησίασε τὸ Θωμᾶ καὶ κάτι τοῦ ψιθύρισε στ' αὐτί. Ὑστερα κοίταξε τοὺς σφαγμένους.

—Πῶ! πῶ! αἵματα, λέει χτυπῶντας τὰ μάγουλά της. Ποιὸς θὰ πλύνει τίς πλάκες; Κι' ἔχουμε ἄλλες βία δουλειές. Πῶπω!

Ἄλλο Θωμᾶς ἔνεψε στὴ γρη῏, θωπεύοντας τὸ γερασμένο της ὄμο. Ὑστερα ἔδωσε τίς ὁδηγίες του δεξᾶ-ζερβά. Ὅρισε τὸν Πορφύρη νᾶχει πιά τὸ πρόσταγμα ὕστερα ἀπὸ αὐτόν.

Προχώρησε στὸ βάθος καὶ πρόσταξε νὰ σταθοῦν δυὸ φρουροὶ στὰ πόδια τῆς πλατειᾶς πέτρινης σκάλας. Ἀνέβηκε βαρεῖα-βαρεῖα, σὰν ἐπίσημη πομπή, τὰ σκαλοπάτια, πέρασε τὸ διάδρομο κι' ἀνοῖξε τὴ βαρεῖα πόρτα στὸ ὑπνοδωμάτιό του.

Ἡ Μαργαρίτα στεκόταν μὲς τὸν ἴσκιο, πλαῖι στὴν κουρτίνα, κουνῶντας τὰ χεῖρια νευρικά σὰ νὰ ζύμωνε τὴν ἀνησυχία μὲς τίς φοῦχτες της.

—Κλεῖσε, φωνάζει στὸ Θωμᾶ κι' εἶχε ἡ φωνή της κόμπους φόβο.

—Μαργαρίτα! Ἦταν μεγάλη ἡ τόλμη σου νᾶρθῆς μὲ τόσες ἀνωμαλίες γύρω.

—Εἶναι βία. Κρέμεται τὸ σπαθὶ πάνω στὸ κεφάλι σου. Ἄντρας μου τᾶμαθε ὅλα ἀπὸ τὸν Ἀποστόλη. Κι' ἔχει ἀπὸ χθὲς προσχωρήσει στοὺς ἀντιπάλους σου. Τὸ δῖχτυ γύρω σου πλαταίνει, πλαταίνει! . . .

—Τότε καλὰ σκέφτηκες κι' ἤρθες. Ἔτσι θὰ μπορῶ νὰ σὲ προστατέψω.

Πῆγε κοντά της καὶ τὴν πῆρε στὴν ἀγκαλιά του.

—Εἶσαι ὁ μεγαλύτερος θησαυρὸς τῆς γῆς, τῆς λέει σφίγγοντάς τη μὲ περιπάθεια στὸ στῆθος του.

—Θωμᾶ. . .! ψιθύρισε μέσα ἀπὸ ἀνθοὺς καὶ τριαντάφυλλα.

Ἦταν ἓνα ἀγκάλιασμα πολὺ θερμό. Ἡ ἀγωνία χλώμιασε μὲς τὴ θερμότητα τοῦ ἔρωτα. Τὸ κορμὶ ἀποζητοῦσε τὴ φλόγα. Κι' ὕστερα τὴν ξεκούραση σὲ μυρισμένα, πρωταπλωμένα σεντόνια.

—Πλαταίνει τὸ δῖχτυ γύρω μας. . ., λέει σὰ ν' ἀπαντοῦσε στὸν ἑαυτό της ἡ

Μαργαρίτα.

—Δέν αφήνουμε τὰ δυσάρεστα σὲ καλύτερο καιρὸ, Μαργαρίτα μου; Ἐνοιῶσα τὴν ἔλλειψή σου. Ἡ ἐπιθυμία μου εἶναι σὰν τὸν πόθο τῆς μέλισσας γιὰ τὸ λουλούδι μόλις ἀνοίξει ἢ ἀνοίξη τ' ἀνθισμένα της μάτια.

—Εἶμαι τάχατες βέβαιη πὼς ἐκεῖ στὴ Φαμαγκούστα δὲν ξενύχτησες σὲ στήθη Γενοβέζας ἢ Βενετσιάνας; Καὶ δὲ σὲ φιλοῦσε; Καὶ δὲ σὲ χαίδευε; τοῦ λέει ἡ Μαργαρίτα ἐνῶ τὸν τραβοῦσε ἀπὸ τὰ μαλλιά.

—Μὴ, Μαργαρίτα, με πονεῖς. Εἶχα ἐκεῖ φασαρίες. Θᾶπρεπε νὰ καταφέρω συμμαχίες εἴτε μὲ τοὺς Γενοβέζους εἴτε μὲ τοὺς Βενετσιάνους. Προβλέπω ἱστορίες ἐδῶ. Καὶ πάω νὰ καλύψω τὰ νῶτα μου μὲ φίλους οὐδέτερους.

—Κι' ἀφησες νὰ θεριέψει ὁ Ἀποστόλης στὴ Λευκωσία.

—Θὰ καταφέρω νὰ τὸν ἀποκοιμίσω ὥσπου νὰ ξανακερδίσω τὸ ἔδαφος.

—Δύσκολο μοῦ φαίνεται. Τοῦτος δουλεύει τὸ σχέδιό του πὼς νὰ ξεπαστρέψει τὴ βασίλισσα. Εἶναι φανερὴ ἢ προσπάθειά του.

—Μπᾶ! πήγαμε ὡς ἐκεῖ τὴ φιλοδοξία; Τὴν ἴδια ὥρα ἢ πόρτα τοῦ δωματίου ἀνοίξε διάπλατα. Μόλις ἡ Μαργαρίτα πρόφτασε νὰ κρυφτῆ πίσω ἀπὸ τὴν κουρτίνα.

—Ποιὸς εἶσαι, φωνάζει ὁ Θωμᾶς μὲ σκληρὴ φωνή.

—Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀποστόλης, Θωμᾶ. Ἐμαθα τὸ γυρισμό σου στὴ Λευκωσία. Ἦταν βία νὰ ἀνταμωθοῦμε.

—Κι' ἐτοίμασες τὴ δολοφονία μου;

—Μὴ τρέχει ἡ γλῶσσα σου. Ἦρθα μονάχα νὰ συνεννοηθοῦμε. Πῆρα τὴν πρόσκλησή σου μὲ τὸ πτώμα τοῦ Μαχαιρᾶ. Μὰ τὸ σταυρὸ ἀντρεῖος τρόπος γιὰ πρόσκληση. Πρωτότυπος. Μὰ γιατί νὰ μὴ συνεννοηθοῦμε; Ὑπάρχει ἔδαφος. Κι' οἱ δυὸ ἔχουμε κοινὰ συμφέροντα. Ἡ ἐχθρότητά μας θὰ βλάψει καὶ τοὺς δυό.

—Πῶς μπῆκες ὡς ἐδῶ;

—Ἄ! τὰ κανόνισα ν' ἀποσυρθοῦνε οἱ ἄνθρωποί σου. Οἱ φρουροὶ δὲ μπορούσαν ν' ἀρνηθοῦν στὸν Ἀρχιεπίσκοπο. Ἐξᾴλλου ἡ γλυκειὰ κουβέντα νικᾷ καὶ τὸ θεριό.

—Ὁ Πορφύρης;

—Μὴ βιάζεσαι, Θωμᾶ. Νεκρὸς δὲν εἶναι. Μὰ νὰ προστάξει δὲ μπορεῖ. Τὸν πήρανε οἱ ἄνθρωποί μου στὴν Ἀρχιεπισκοπή. Σκεφτόμουν νὰ σοῦ τὸν ἐπιστρέψω στὰ σκαλοπάτια σου ὡς ἀπάντηση στὴ δική σου πρόσκληση. Μὰ εἶπα: δὲν εἶναι κρῖμα τέτοια ἄδικη σφαγή; Τὸ βασίλειο θέλει πολεμιστές. Ἐμεῖς νὰ τοὺς σπαταλοῦμε σὲ. . . πρωτοτυπίες;

Δυὸ ψηλόσωμοι ἀρματωμένοι πλημμύριζαν τὸ βάθος μὲ τὸν ἴσκιό τους μπροστὰ στὴν πόρτα.

Τὸ κοφτερὸ μάτι τοῦ Θωμᾶ τ' ἀναμετροῦσε ὅλα κι' ἔπαιζε δεξὰ-ζερβὰ σὰ γλῶσσα ὄχεντρας.

—Ποιὰ συμφωνία θὰ κάμουμε μὲ δυὸ μάρτυρες μπροστὰ; ρωτᾷ ὁ Θωμᾶς.

—Εἶναι μουγγοί. Γι' αὐτὸ μπορεῖς ἐλεύθερα νὰ μιλάς.

Τὸ γρήγορο μυαλὸ τοῦ Θωμᾶ εἶδε πὼς δὲν ὑπάρχει ἄλλος τρόπος. Θᾶπρεπε νὰ συμμαχήσει. Στις ἀδιέξοδες στιγμὲς πάντοτε του εἶχε τύχη. Πίστευε πολὺ στὸ ἄστρο του.

—Καὶ ποιὸς μὲ βεβαιώνει πὼς θὰ κρατήσεις τὴ συμφωνία; ρωτᾷ ὁ Θωμᾶς γιὰ νὰ κερδίσει χρόνο καὶ νὰ συνέλθει.

—Τὸ κοινὸ συμφέρον.

—Μ'ἀρέσει τούτη ἢ σταράτη ἀπάντησή σου.

—Ἄν λοιπόν, συμφωνᾷς νὰ πάρω ἐγὼ τὸ στέμμα τῶν Λουζινιανῶν, δέχομαι κάθε ὄρο σου. Θὰ μπορούσα νὰ συμβουλεύσω καὶ γιὰ Ρωμιὸ Ἀρχιεπίσκοπο.

Και θὰ δεχόμενον νὰ παντρευτῶ Ἑλληνίδα πριγκήπισσα.

—Κι' ἡ Καρλόττα;

—Δέχτηκε νὰ μοῦ παραχωρήσει τὰ δικαιώματά της.

—Θὰ πρέπει τότε νὰ βοηθήσεις νὰ πάρει ὁ γυιός μου τὸ θρόνο τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς. Ἦταν ἓνα παλιό μου ὄνειρο.

—Ἄν δώσεις τὸ φαρμάκι στὴν βασίλισσα νὰ φύγει γιὰ καλὰ ἀπὸ τὴ μέση μας.

—Νὰ φαρμακώσω τὴ βασίλισσα; Τρελλάθηκες; Ἀπὸ τὸ ἴδιο στῆθος βυζάξαμε. Τὴ δούλεψα πιστὰ σὲ ὅλη μου τὴ ζωὴ. Μὲ φαρμάκι θὰ τῆς ἀνταποδώσω τὴν εὐεργεσία;

Μ' ἓνα νέψιμο τοῦ Ἀποστόλη οἱ δυὸ ψηλὸσωμοι φρουροὶ χύμηξαν μὲ γυμνά σπαθιά πάνω στὸ Θωμᾶ.

Ἡ πάλη ἦταν ἄνιση.

Ὁ Θωμᾶς πάλευε ἀντρίκια.

Μιὰ στιγμή ὁ Ἀποστόλης ἔχωσε πισώπλατα τὴ μύτη τοῦ σπαθιοῦ του στὸ Θωμᾶ.

Ὁ Θωμᾶς ταλαντεύτηκε μ' ἓνα στραφτερό μάτι ἀνάμεσα στὴν κοκκινάδα καὶ τὸν ἰδρωτὰ τοῦ προσώπου του.

Ὁ ἓνας φρουρὸς ἔμπηξε τὸ δικό του σπαθὶ στὰ πλευρὰ τοῦ μισοχαμένου Θωμᾶ.

Ἐνας ματωμένος ὄγκος κύλησε χάμω.

Μὰ πίσω ἀπὸ τὴν κουρτίνα ἀκούστηκε ἓνας λυγμός.

—Ἄ! θηλυκὸς μάρτυρας; Ἐβγα ἔξω ἀλλοιῶς θὰ σοῦ χώσω τὸ σπαθὶ στὸ σῶμα, μουγγρίζει ὁ Ἀποστόλης.

Ἡ Μαργαρίτα, κρατῶντας μὲς τὶς φοῦχτες τὸ πρόσωπο, πρόβαλε μὲς τὸ μισοσκόταδο.

Ὁ Ἀποστόλης τὴν κοίταξε ἐρευνητικά. Τὴν ἀναγνώρισε. Ἐνα πικρόχολο γέλιο ξέφυγε ἀπὸ τὰ δόντια του, ὅπως μιὰ σκληρὴ μαχαιριά.

—Ἡ Μαργαρίτα! . . . Δὲ μένει παρὰ ἐσὺ νὰ ἀποτελειώσεις τὸ ἔργο μου. Ἄν ρίξεις φαρμάκι στὸ ποτὸ τῆς βασίλισσας θάχεις τὴ συμπαράστασή μου.

—Ἐγώ, φαρμακεύτρα;

—Τότε θὰ διαπομπευθῆς σὰ μοιχαλίδα. Ξέρεις τί φοβερὴ τιμωρία εἶναι. Γυμνὴ πάνω σὲ γαϊδούρι θὰ σὲ τριγυρνᾶνε στὰ στενὰ τῆς Λευκωσίας ὥσπου νὰ σὲ ξεκάμει τὸ πλῆθος μὲ τὰ πετροβολήματα.

—Ὅχι. . . πρὸς Θεοῦ.

—Τότε. . . τοῦτο εἶναι τὸ σκονάκι. Μήτε πόνους, μήτε ἀγωνίες. Παίρνει μὲς τὰ βελουῖδα τὴν ψυχὴ καὶ τὴν πάει στὸν οὐρανό. Καὶ τὴν ἄλλη μέρα βεβαιώνουμε τὸν ἄντρα σου πὼς ὅλα εἶναι διαβολές. Κάποιος θὰ τὰ πληρώσει. . . νά! Ὁ Πορφύρης νὰ ποῦμε ποῦ ἡ πρόστυχή του γλῶσσα σὲ κατηγοροῦσε.

Ἡ Μαργαρίτα πῆρε τὸ σκονάκι.

Ἐνα ρόδινο γέλιο ἀπὸ τὸ πρόσωπο τοῦ Ἀποστόλη ἀπλώθηκε στὸ δωμάτιο.

Τὸ ἀρχοντικὸ τοῦ Θωμᾶ, τὸ καστέλι του, σιωποῦσε σὰν τάφος. . .

* * *

Ἡ ἐβδομάδα τούτη εἶχε γεμίσει μεγάλες δυσκολίες. Ἦταν ἓνα χωράφι γεμᾶτο ἀγκάθια ποὺ μάτωνε τὰ πόδια καὶ τὴν ψυχὴ. Ὁ οὐρανὸς ἄχνιζε αἷμα γύρω τριγύρω στὰ σύννεφα. Ὁ ἀπογευματινὸς ἀγέρας ἦταν ἓνα ἀνόρεχτο δροσερὸ φύσημα, ποὺ δὲν ἄγγιζε τὴν ψυχὴ.

Τὸ αἷμα τῶν Ρωμιῶν ἔβραζε γιὰ ξεσθήκωμα. Ὁ ὀρθόδοξος κληρὸς ἄφησε τὴ σιωπηρὴ στάση κι' ἀναβε φωτιές στὶς πόλεις καὶ στὴν ὕπαιθρο. Προφῆτευς τὸ μαῦρο ράσο φοβερὰ κακὰ γιὰ τὸ γένος τῶν Ρωμιῶν. Θὰ πέσει ἀκρίδα, θὰ ρημάξουν τὰ κτίρια οἱ σεισμοί, θὰ φτάσει πανούκλα ἀπὸ τὴν Ἀνατολὴ νὰ θερίσει τὸ

άνθρώπινο γένος. Μονάχα αν καθαρίσουν τὸ νησί ἀπὸ τὸ μόλυσμα, πὺ λέγεται
Φράγκος, θὰ τὴ γλυτώσει ὁ λαός.

Οἱ Γενοβέζοι πηγαίνανε κρυφὰ μὲ τὸ μέρος τοῦ Θωμᾶ. Ἄνακάτευαν τὸν
κόσμο στὸ λιμάνι τῆς Φαμαγκούστας. Ἄφηναν νὰ ἐννοηθῆ πὺς εἶχανε μαζί του
μυστικὴ συμφωνία νὰ βοηθήσουν τὸν ξεσηκωμὲνο Κυπριώτη. Κι' ἐλπίζανε οἱ
Γενοβέζοι στὸ ξεσηκωμὰ ν' ἀποκτήσουν κάποια προνόμια. Οἱ Βενετσιάνοι κερδίζανε
περισσότερο καὶ τὸ ἐμπόριό τους ἀνθοῦσε.

Τὸ παλάτι ἦταν μιὰ χύτρα πὺ χοχλοῦσε πάνω σὲ ἀσταμάτητη φωτιά ἀπὸ
ἐλιοξυλα. Κι' ἀνανεώνανε τὸ νερό της νὰ μὴν παραβράσει καὶ τσακιστῆ τὸ πῆλινο
τοίχωμα. Ἡ βυζάστρα, ἡ μάνα τοῦ Θωμᾶ, σάν τὴν ὄχεντρα ἔσπερνε παντοῦ τὴ
χολὴ καὶ προφήτευε μεγάλα δεινὰ γιὰ τὴν Αὐλή. Εἶχανε κι' ὄλας ὄλοι ἐκεῖ
μέσα χάσει τὸν κανονικό τους ρυθμό. Τὰ νεῦρα τους τσάκκισαν μὲ τίς διαδόσεις,
τίς προφητεῖες καὶ τὸ φόβο τῆς ἐπανάστασης.

Στὴν Ἀρχιεπισκοπὴ ὁ Ἀποστόλης ἐτοιμαζόταν μὲ τὸ λατινικὸ κλῆρο καὶ
τοὺς ἄρχοντες ὀπαδούς του. Δὲ θ' ἀποφεύγανε τὴ μάχη μὲ τὸ ἑλληνικὸ στοιχεῖο.
Μονάχα αν περνοῦσε λίγος καιρὸς καὶ καθησυχάζανε τὰ πάθη, μποροῦσε τοῦτος
νὰ κινηθῆ καὶ νὰ συνεχίσει τὰ σχέδιά του.

Ἡ βασίλισσα Ἐλένη, παρόλο τὸ ἀδυνατίσμα της ἀπὸ μιὰ κρυφὴ ἀθεράπευτη
ἀρρώστεια, πίεζε τὸ βασιλιά νὰ δείξει μιὰ ἀντρικὴ στάση. Ἐχει συμφέρον του
τὸ λαό, καὶ θὰ τὸν κερδίσει ὀλότελα αν τιμωρήσει παραδειγματικὰ τὸν Ἀποστόλη.
Τὸ ἐγκλημά του ἦταν φανερό, προπαντὸς γνωστὸ σὲ ὄλους. Στὸ κάτω-κάτω μῆτε
τὸ ἀρνήθηκε ὁ ἔνοχος νὰ ρίξει τέλος πάντων στάχτη στὰ μάτια. Ἦταν τοῦτο μιὰ
ἀναίδεια καὶ μιὰ μεγάλη πρόκληση. Δίνει τὸ παράδειγμα. Μὰ τέτοια συμπερι-
φορὰ βοηθεῖ τὸ ξεσπασμα ἐνὸς ἐμφύλιου σπαραγμοῦ στὸ βασίλειο.

Ἀργὰ τὸ βράδυ τοῦ Σαββάτου ἕνας ἀπεσταλμένος τοῦ βασιλιᾶ εἰδοποιοῦσε
τὸν Ἀποστόλη πὺς πρέπει νὰ φύγει ἀμέσως γιὰ τὴ Ρόδο. Εἶναι ἔτοιμο καράβι
στὴν Ἀλυκὴ. Ὁ καπετάνιος θὰ πάρει εἰδικὸ μῆνυμα ἀπὸ τὸ βασιλιά.

Καὶ συνέχισε ὁ ἀπεσταλμένος:

—Νὰ λείψεις τρεῖς-τέσσερεις μῆνες γιὰ νὰ καθησυχᾶσουν τὰ πάθη, καὶ νὰ
γυρίσεις μαζί μὲ τὸ Μέγα Μαγίστρο τοῦ Τάγματος. Τοῦτο θὰ σημαίνει ὑποστή-
ριξη ἀπὸ τοὺς Ἰππότες τῆς Ρόδου. Οἱ φανατικοί σου ἐχθροί θὰ πολυσκεφτοῦν
μιὰ περιπέτεια μὲ σύμμαχός σου τὸ δυνατὸ Τάγμα. Τούλάχιστο θὰ ἀποφύγεις
τὸν ἀγῶνα στὰ φανερά.

Ὁ Ἀποστόλης δέχτηκε τὸ μῆνυμα ψύχραιμα. Ἦταν κι' ὄλας ἐτοιμασμένος
ψυχικά. Ἐμενε μόνο ἡ ἀφορμὴ πὺ θὰ τὸν ἔσπρωχνε καὶ θὰ δικαιολογοῦσε τὴν
προσωρινὴ του φυγὴ.

—Εὐχαριστῶ τὸ βασιλιά γιὰ τὴν πατρικὴ του συμβουλή, ἀπαντᾷ ὁ Ἀποστόλης
στὸν ἐμπιστο ἀπεσταλμένο τοῦ βασιλιᾶ. Θὰ ξεκινήσω ἀμέσως. Ὁ Θεὸς ἄς
προστατεύει τὸ στέμμα του.

Φώναξε δυὸ-τρεῖς ἐμπιστοὺς καὶ τοὺς ἐξήγησε μὲ λίγα λόγια πὺς πρέπει
χωρὶς ἀναβολὴ ν' ἀναχωρήσουν. Στὸ λιμάνι τῆς Ἀλυκῆς εἶναι ἕνα καράβι ἔτοιμο
νὰ σηκώσει πανιὰ γιὰ τὴ Ρόδο. Ὁ θεῖος του Μαρκίονας θὰ γνωστοποιοῦσε στοὺς
ἄλλους τὸ λόγο τῆς προσωρινῆς φυγῆς καὶ θὰ τόνιζε πὺς τοῦτο ἦταν κι' ἡ θερμὴ
ἐπιθυμία τοῦ βασιλιᾶ.

Καβαλλίκεψαν σὲ λίγο τ' ἄλογά τους καὶ χύμηξαν μὲς τὰ στενὰ μὲ βιασύνη.
Ἡ ἀνάγκη τοὺς ἔσπρωχνε καὶ κάποιος θολὸς φόβος.

Στὴν πύλη τῆς Φαμαγκούστας βρῆκανε ἐμπόδιο.

—Μὲ συμπαθᾶς, Ἀρχιεπισκοπέ μου, λέει ἕνας Κυπριώτης τιτλοῦχος μ' ἕνα
κάπως ἀπρεπῆ τόνο. Σὲ ζητᾶνε στὸ παλάτι.

—Μὰ τώρα βιάζομαι. Θὰ πρέπει νὰ βγῶ νὰ προλάβω μιὰ δουλειὰ. Σὲ

λίγη ώρα θὰ ἐπιστρέψω, λέει μὲ κάποια σύγχυση ὁ Ἀποστόλης.

—Ἡ διαταγὴ εἶναι νὰ κλείσουν οἱ πύλες τῆς πόλης καὶ νὰ μὴ βγῆ κανένας ἔξω ἀπὸ τὰ τεῖχη.

—Μὰ γιατί;

—Ἡ βυζάστρα τῆς βασίλισσας βρέθηκε κρεμασμένη. Προτοῦ ὅμως ξεψυχήσει κάτι μίλησε. Τοῦτο εἶναι ἡ αἰτία νὰ ἐμποδιστῇ ἡ ἔξοδος τοῦ καθενός.

Ἄποστόλης ἔνεψε στοὺς ἄντρες του νὰ γυρίσουν πίσω. Δὲ τ' ἄρεσε ἡ σύμπτωση. Τὴν πῆρε γιὰ κακὸ σημάδι.

Στὰ στενὰ οἱ Κυπριῶτες τὸν κοιτούσανε λοξά. Τὸ μάτι τους εἶχε μιὰ ἀσυνήθιστη ἀγριάδα. Οἱ πιὸ νέοι δοκιμάζανε κάτι νὰ πράξουν. Οἱ γηραιότεροι τοὺς συγκρατοῦσαν. Ἡ πεῖρα κι' ἡ σύνεση πάντοτε ψηλώνει φραγμούς, ἄλλοτε γιὰ καλὸ κι' ἄλλοτε γιὰ μιὰ μοιραία ἀργοπορία.

—Κάτω ὁ δολοφόνος, φωνάζει μιὰ στιγμή πέρα ἀπὸ κάποιο μισοχαλασμένο τοῖχο μιὰ γυναῖκα.

—Ὁ Ἀποστόλης;

—Ὁ δολοφόνος φραγκόπαπας.

—Ὁ μπάσταρδος τοῦ βασιλιᾶ.

—Κάτω...!

Γέμισε ὁ τόπος ὄχλαβὴ, φτυσίματα, πετροβολήματα. Ὡς καὶ τὰ παιδάκια χυμῆζανε στὸ δρόμο μαζί μὲ τὰ σκυλιὰ καὶ τσιρίζανε.

Τ' ἄλογα ξιππαστήκανε. Χάσανε τὸ περήφανό τους βάδισμα.

Ὁ Ἀποστόλης ἔνεψε κι' ἡ συνοδεία του χύμηξε μὲ ξέφρενη ταχύτητα. Σὰν τὴ σκούπα τοῦ βορριᾶ τὸ χειμῶνα σάρωνε ὅ,τι ἐμπόδιο βρισκόταν στὸ δρόμο.

Σὲ λίγο φτάσανε στὴν Ἀρχιεπισκοπή. Ἐκεῖ ἦταν μαζεμένοι οἱ ἄνθρωποι τοῦ καὶ κάμποσος λατινικὸς κληρὸς. Ἡ ἀνησυχία ζωγραφιζόταν στὸ πρόσωπό τους μὲ μαῦρο σκληρὸ κάρβουνο. Εἶχανε ὅμως τὴν ἀπόφαση ν' ἀγωνιστοῦν. Ἡ κατήφεια τοῦ προσώπου τοῦτο ἔδειχνε. Δὲ θὰ σκύβανε τὸν αὐχένα σὰν τὸ βόδι στὸ ζυγὸ.

—Εὐτυχῶς πού γύρισες, λέγει ὁ Μαρκίονας στὸν Ἀποστόλη.

—Τί ἔχει συμβῆ;

—Ἡ βυζάστρα τῆς βασίλισσας βρέθηκε κρεμασμένη. Ἐκεῖ πού κόβανε τὸ σχοινὶ μὲ μισὴ ἀναπνοὴ εἶπε πῶς τὴν κρέμασες ἐσὺ μὲ τοὺς ἀνθρώπους σου.

—Ἐγώ;

—Σὲ εἶδε μὲ τὰ ἴδια τῆς τὰ μάτια. Τῆς πέρασες τὴ θηλειὰ στὸ λαιμό. Ἡ βασίλισσα ἔγινε τίγρισα. Ἐφυγε ἡ χλωμάδα τῆς καὶ κοκκίνισε, ἔγινε σὰν τὴν ἀστραπή, ἐξηγᾶ ὁ Βουστρώνιος. Ἡμουνά ὁ ἴδιος στὴ σκηνή. Καὶ ζητᾶ τὸ θάνατό σου μὲ ὅμοιο τρόπο.

—Κρεμάλα; Μὰ... δὲν ἔχω κάμει τέτοιο πράμμα, ἀπαντᾶ ὁ Ἀποστόλης μὲ μιὰ βαρειὰ σὰ μαυροσυννεφιά σκέψη.

—Δηλαδή, ρωτᾶ ὁ Μαρκίονας, δὲν εἶναι ἔργο τῶν ἀνθρώπων σου;

—Ὁχι! Δὲν πρόσταξα τέτοιο πράμμα. Δὲν εἶχα συμφέρο μέσα σὲ τέτοια ταραγμένη ἑβδομάδα νὰ προσθέσω στὴ φωτιά δεύτερη φωτιά.

—Τότε κάποιος σοῦ φορτώνει τὸ ἔγκλημα.

—Ὁ κάποιος πού θὰ μπόροῦσε νὰ τὸ σκαρώσει, ὁ Θωμᾶς, δὲ ζεῖ.

—Τότε;

Μαύρη συλλογὴ μὲ κάτι τσουχτερὰ στὴν ἄκρη φτερὰ παιδεύανε τὸν Ἀποστόλη. Πηγαινοερχότανε σὰν τ' ἀνήσυχά μάτια σκλαβωμένης γάτας.

Οἱ ἄλλοι σιωποῦσανε, μιὰ παγωμένη σιωπή.

Μιὰ στιγμή τοῦτος ἀνοιξε τὸ μακρόστενο παράθυρο κι' ἀφουγκράστηκε. Ἐξω τὸ ἀπογευματάκι εἶχε ἓνα ξέχωρο φούσκωμα. Κάτι κακὸ χόχλαζε σὰν τὸν ἀσβέστη πού τοῦ ρίχνεις νερό. Μὰ τὸ κακὸ εἶναι γιὰ ὅλους. Ὅποιος τὸ ἐκμεταλλεῖται.

—Θὰ πάω στὸ παλάτι, λέει ἀποφασιστικὰ ὁ Ἀποστόλης.
—Πηγαίνεις σὲ σίγουρο θάνατο, ἐξηγεῖ βαρῦς ὁ Μαρκίονας.
—Δὲν τὸ ξέρει κανεὶς. Θὰ παίξω τὰ κόλπα. Ἄλλες φορές πέτυχα. Ἡ
τόλμη πάντοτε σώζει. Στὸ κάτω-κάτω δὲν εἶμαι ὁ ἔνοχος. Ὡστόσο νάσαστε
ὄλοι ἔτοιμοι. Δὲν ξέρω, μὰ κάτι μοῦ λέει πῶς ἡ σημερινὴ μέρα θᾶναι μοιραία.
Γιὰ ποιὸν ὅμως; Δὲν τὸ νοιώθω.
Τὰ μάτια ὄλων καρφωθήκανε στὸν ἴσκιό τοῦ Ἀποστόλη πού μίκραινε καὶ
χανόταν μὲς τὴν ἀπόσταση. Κι' ὅταν ὁ ἴσκιος τῶν στοῶν τὸ ρουφήξανε, μιὰ ἀνα-
σεμιὰ ξέφυγε ἀπὸ τὰ στήθη τους.
Ἡ συλλογὴ ἦταν βαρειά σὰν τὸ μολύβι.

* * *

Ἄποστόλης μπῆκε στὸ παλάτι μ' ἓνα περήφανο ὕφος σάμπως τὸ πᾶν γύρω
του νὰ τοῦ ἀνῆκε.
Οἱ Κυπριῶτες φρουροὶ ξυνίσανε τὸ πρόσωπο. Οἱ Φράγχοι ἄρχοντες εἶχαν
μιὰ μαύρη συλλογὴ, ἀνάμεσα φόβου, περηφάνειας καὶ ἀγωνίας.
Ἄποστόλης πρωτοσυναντήθηκε μὲ τὸ βασιλιά.
Στὸ ἀγαθὸ πρόσωπο τοῦ βασιλιᾶ χόρευε ἓνα σπασμωδικὸ τσακκισμένο χορὸ ἢ
ἀνησυχία. Ὅλο λοξοκοιτοῦσε δεξιά-ζερβά σὰ νὰ περίμενε νὰ φτερουγίσει ἓνα
βέλος κατὰ πάνω τους ἢ νὰ χυμοῦσε ἢ μύτη ἑνὸς κοφτεροῦ μαχαιριοῦ. Φοβόταν
τὸν κάθε κρότο. Παντοῦ ἄκουε ὕποπτα ψιθυρίσματα. Παντοῦ μάντευε ἴσκιους
μὲ κακὲς προθέσεις.

—Ἀποστόλη, παιδί μου, πῶς χῶθηκες μὲς τὸ παλάτι κι' ἔκαμες ἓνα τέτοιο
ἔγκλημα; Σκάβεις τὰ θεμέλια τοῦ βασιλείου. Ὁ θυμὸς τοῦ λαοῦ δὲ μπορεῖ ν'
ἀναχαιτιστῆ μὲ θεωρίες καὶ ὑποσχέσεις.

—Δὲν ἔχω κάμει τοῦτο τὸ ἔγκλημα, βασιλιά μου. Τᾶχω μάθει ἀπὸ στόμα
ἀνθρώπων ἐδῶ. Δὲν τὸ ἔκαμα, ἀν καὶ τ' ἄξιζε ἡ γρηᾷ μάγισσα. Μὰ ἔχω ἀρχὴ
μου νὰ μὴν τὰ βάζω μὲ γρηᾷς.

—Μὴ φωνάζεις κι' ἔχουν αὐτιά οἱ τοῖχοι μὲς τίς δύσκολες, χοχλασμένες ὄρες.
Ἡ βασίλισσα λυσσᾷ ἐναντίο σου. Μιὰ διαταγὴ νὰ δώσει καὶ θ' ἀρχίσει
ὁ ἀφανισμὸς μας. Ὁ λαὸς βράζει. Ἀρκετοὶ ἄρχοντες εἶναι μαζί της. Οἱ Γενο-
βέζοι καρτεροῦνε τέτοιες εὐκαιρίες.

—Εὐκόλα σβύνει ἡ φλόγα τοῦ λαοῦ φτάνει νὰ σφίξει τὸ χαλινάρι ὅσο εἶναι
καιρὸς, ἀπαντᾷ ὁ Ἀποστόλης. Εἶναι κι' οἱ τρικλοποδιές ἀκόμα. Μὲ μιὰ τέτοια
φέρνεις ἀνάσκελα τὸν τυφλὸ λαό. Κόψε τοὺς ἀρχηγούς.

—Μὰ δὲν ξέρουμε τοὺς ἀρχηγούς.

—Χμ! ἀπὸ τὸ παλάτι ξεκινοῦν. Στὰ μοναστήρια θρονιαζόνται μὲς τὴν τα-
πείνωση καὶ τὴν ὑποκρισία.

—Ἀφησε τὰ ὑπονοούμενα, Ἀποστόλη. Ὁ κίνδυνος εἶναι μεγάλος. Πρέπει
μὲ κάθε τρόπο νὰ μαλακώσουμε τὴ βασίλισσα. Κι' ἀφοῦ εἶσαι ἀθῶος, θὰ βρῆς
τὸν τρόπο μοναχός σου νὰ τὴν ἡμερέψεις. Ἔλα, πᾶμε στὸ δωμάτιο της. Ἐχει
μιὰ μικρὴ κρίση τῆς ἀρρώστειας της. Εἶναι ἐκεῖ κι' οἱ δυὸ γιατροί. Ἄν τὸ ἐπι-
τρέψουν θὰ τῆ δῆς. Πρὸς Θεοῦ, ὅμως. Γλυκάδα καὶ ταπείνωση. Μὴν τὴν
ἀνάψεις. . .

Προχωρήσανε πρὸς τὰ διαμερίσματα τῆς βασίλισσας.

Ἄποστόλης μπῆκε νὰ ἐξετάσει τὴν κατάσταση.

Ἄποστόλης περίμενε μὲ ἀγωνία. Δὲν ἦταν εὐκόλος ἐχθρὸς ἡ βασίλισσα.
Ἔσπαζε ὅμως καὶ τὸ κεφάλι του νὰ καταλάβει πῶς ἔχουν γίνει ὄλα αὐτὰ καὶ ποιὸς
διευθύνει τώρα τὴ μυστικὴ δράση τῶν Ρωμιῶν.

Μιὰ στιγμὴ βγῆκε ἡ Μαργαρίτα, ἡ γυναῖκα τοῦ Σίρ Σουὰρ ντὲ Καρσερά.

—Μαργαρίτα;

—"Εσταξα τὸ φαρμάκι, τοῦ ἀπαντᾶ με φρίκη στὰ μάτια σὰ χρῶμα διάργυρου ποὺ φωσφορίζει.

—Εἶσαι ἕνας ἄγγελος.

—Κοντὰ στὴ διαβολωσύνη σου.

—Χίχι! Δὲν ἔχει σημασία. Ἡ πράξη σου ἔσωσε τὴν κατάσταση καὶ τὸ λατινικὸ κλῆρο. Προπαντὸς ἔσωσε τὴν τιμὴ σου. Ἀπὸ τώρα ὑπῆρξες καθαρὴ σὰν τ'ἄσπρο χιόνι. Θὰ προστάξω νὰ σοῦ δοθῇ ἡ μετάληψη χωρὶς ἐξομολογήσεις.

—"Εμπα. Οἱ γιατροὶ ἐπιτρέπουν νὰ τὴ δῆς δυὸ λεπτά. Ἐξάλλου...
ξεψυχᾶ.

Ἄποστολῆς μπῆκε με προσποιητὴ ταπεινωσύνη. Πῆγε κοντὰ στὸ κρεβάτι τῆς κατάχλωμης σὰν τὸ θειάφι βασίλισσας. Γονάτισε δίπλα τῆς κι' ἔσκυψε τὸ κεφάλι σὰ νᾶθελε νὰ πῆ πὼς παίρνει τοῦτος ὄλα τ' ἀνομήματα τῆς ψυχῆς τῆς.

—Εἶναι ἀργὰ νὰ μετανοιώσεις, τοῦ λέει ἡ βασίλισσα. Ὁ Σατανᾶς δουλεύει μες τὸ σαρκίό σου.

—Προσεύχομαι γιὰ σένα στὸν Κύριο. Ποῦ ξέρει ἡ μεγαλειότητά σου; Ἡ προσευχὴ τοῦ Σατανᾶ ὅταν βγαίνει ἀπὸ τὴν καρδιά του εἶναι πρεσβεία πρὸς τὸν Παντογνώστη.

—Ἐγὼ ἔχω καθαρὰ τὰ χέρια μου. Ἀπλῶς ἀγαποῦσα κι' ὑποστήριζα τὸ δικαιούχο κάτοχο τούτου τοῦ Ἑλληνικοῦ νησιοῦ.

—Ἄλλοι δουλεύανε γιὰ τὴ βασίλισσα, βυθίζοντας σ' αἵματα καὶ φαρμάκια τὰ χέρια τους.

—Ἄφησε ἡσυχες τὶς στερνές μου στιγμές. Ὁ Θεὸς ἂς μὴ σοῦ πληρώσει τὸ ἴδιο νόμισμα. Ἡ τύψη πάντα, χρόνια πολλά, θὰ σοῦ σφάζει τὸ στῆθος.

Οἱ γιατροὶ ἀντιληφθήκανε πὼς ἡ βασίλισσα παλαίει τὴν ὕστατη στιγμὴ τῆς. Πῆραν τὰ χέρια τῆς νεύοντας σιγὴ στοὺς ἄλλους.

Ἡ βασίλισσα ἔκαμε δυὸ-τρεῖς κινήσεις. Ὑστερα κάρφωσε τὸ μάτι τῆς πάνω στὸ βασιλιά.

—Ὁ Θεὸς ἂς σώζει τὸν Ἑλληνικό σου ὀρθόδοξο λαό, μουρμούρισε.

Ἡ αἰώνια νύχτα κάλυψε τὰ μάτια τῆς.